

LUNDS
UNIVERSITET

BESLUT

2017-08-17

Dnr V 2017/926

Arbetsmarknadsdepartementet

Rektor

Yttrande över remissen Ett nationellt centrum för kunskap om och utvärdering av arbetsmiljö (SOU 2017:28)

Lunds universitet har uppmanats att yttra sig över rubricerad remiss. Universitetet avger härmed följande synpunkter som utarbetats av professor Mats Bohgard och professor Anders Gudmundsson, Lunds Tekniska Högskola, docent Catarina Nordander och docent Lars Rylander, medicinska fakulteten samt docent Roger Persson och seniorprofessor Per Wickenberg, samhällsvetenskapliga fakulteten. Gruppen har letts av vicerektor och professor Bo Ahrén (universitetsledningen).

Sammanfattning

Lunds universitet är positivt till inrättandet av ett Nationellt arbetsmiljöcentrum, och förordar att det inrättas som en egen myndighet. Universitetet föreslår att den nationella förankringen tydliggörs i Nationellt arbetsmiljöcentrums instruktioner och att ett särskilt fokus på kvinnors arbetsmiljöer utgår.

Lunds universitet anser att centrumet även skulle kunna placeras i Göteborg eller i Malmö/Lund.

Lunds universitet föreslår att Nationellt arbetsmiljöcentrum får i uppdrag att upprätta ett strukturerat kontaktnät med utsedda representanter från relevanta aktörer som arbetar med arbetsmiljöfrågor, för regelbundna träffar.

Det är positivt att Arblin är förlagt till Lunds universitet då det fungerar väl och bidrar till en nationell förankring av Nationellt arbetsmiljöcentrum, varför universitetet menar att en ytterligare utredning av Arblins och dess placering är överflödig.

Lunds universitet menar att andra finansieringskällor än medel från arbetsmiljöforskning bör användas, exempelvis medfinansiering från andra myndigheter/departement som kan anses få minskade kostnader på grund av centrats verksamhet och positiva påverkan med minskad arbetsrelaterad sjukdom och olycksfall.

Avsnitt 4 Arbetsmiljöcentrum inrättas på Stockholms universitet eller som en ny myndighet

Lunds universitet förordar att centrumet inrättas som en ny myndighet. Skälen till detta är att:

- Universitetet delar betänkandets påpekande att regeringen har bättre möjligheter att styra verksamheten om den bedrivs som en myndighet än om den ingår som särskild inrättning på lärosäte eller på en befintlig myndighet. Dessutom innebär inrättandet en ny myndighet ett erkännande av att arbetsmiljöfrågor har ett eget existensberättigande i det demokratiska samhällsbygget.

- En inordning i ett lärosäte är också problematisk utifrån att lärosäten har två kärnverksamheter, utbildning och forskning. Det vore problematiskt om ett centrum som inte arbetar med dessa båda kärnområden inordnas i ett lärosäte.
- Universitetet menar att en lokalisering vid Stockholms universitet (SU) medför att väsentliga bidrag från andra universitet och starka forskningsmiljöer inte kommer att utnyttjas fullt ut. Det finns en uppenbar risk att bidrag från SU övervärderas i förhållande till andra universitet dels genom risken att information förs fram och tillbaka mellan centrumets personal och forskare och lärare vid universitetet. Det finns också en risk för att det skapas ett självförstärkande system där de redan resursstarka gynnas på bekostnad av andra miljöer, vilket då kommer att ge en snedfördelning när det gäller mångfald i kompetensförsörjningen både geografiskt och ämnesmässigt.

Lunds universitet anser att en ny myndighet även skulle kunna placeras utanför Stockholm. Skälen till detta är att:

- Samlade resurser antingen i Göteborg eller i Malmö/Lund mycket väl klarar kompetensförsörjningsbehovet i minst lika hög grad som i Stockholm.
- En placering utanför Stockholm skulle öka incitamentet att utnyttja modern teknik för digitala möten i stället för fysiska sådana. Detta skulle ge större möjligheter för en jämlik, bred och kontinuerlig nationell förankring.
- Eftersom regeringen avser att föra ut flera myndigheter i landet är detta ett utmärkt tillfälle.

Avsnitt 5 Verksamheten vid nationellt arbetsmiljöcentrum

Lunds universitet anser att instruktionerna till Nationellt arbetsmiljöcentrum ska utformas så att man säkrar en bred nationell förankring. Skälen till detta är att:

- Det är viktigt att säkra en nationell förankring och tydliggöra att ett av Nationellt arbetsmiljöcentrums uppdrag är att ta till vara på den kompetens som finns representerad på landets universitet och i andra forskarmiljöer.
- Arbetslivet avspeglar näringsstrukturer vilka ser olika ut i olika delar av landet (områden som jordbruk, skogsbruk, olika industribranscher och central förvaltning är ojämnt fördelade geografiskt) och ett nationellt centrum måste kunna tillgodose alla dessa.

Lunds universitet menar att man inte ska formulera ett särskilt fokus på kvinnors arbetsmiljö i instruktionen. Skälet till detta är att:

- Det är viktigt att instruktionerna för Nationellt arbetsmiljöcentrum har ett långsiktigt perspektiv och inte färgas av trender. Erfarenheten visar att arbetsmiljöproblem kommer och går och att det kan vara svårt att förutsäga vilka arbetsmiljöproblem som under en tid hamnar högst upp på dagordningen. Att skriva in ett specifikt dagsaktuellt problem i instruktionerna vore därför olyckligt och kan på sikt verka begränsande för aktiviteterna på arbetsmiljöcentrum. Även om det är uppenbart att det finns en ojämlikhet mellan män och kvinnor avseende deras exponering för sjukdomsalstrande arbetsmiljöer och att detta är ett av de stora problemen idag vill universitetet inte skriva under på att detta förhållande gäller för all framtid.
- Alternativt kan instruktionerna göras dynamiska t.ex. genom att revidera ”speciella fokusområden” vart femte år.

Avsnitt 5.4 Arbetsmiljöcentrum ska sammanställa och sprida forskningsbaserad kunskap

Lunds universitet önskar en tydligare instruktion runt hur nationella resurser i form av arbetsmiljökunskap och kompetens ska tas tillvara. Skälen till detta är att:

- Ny kunskap om aktuella arbetsmiljöfrågor genereras ständigt på de flesta universitet och högskolor ute i hela landet. På exempelvis Lunds universitet finns avdelningarna Ergonomi och aerosolteknologi (som innefattar Arbetsmiljöhögskolan), Arbets- och organisationspsykologi vid Institutionen för Psykologi samt Arbets- och miljömedicin, vilka alla tre har ett djupgående samarbete i det fakultetsövergripande centrumet Metalund (tidigare FORTE finansierat excellenscentrum). Dessutom har ovan nämnda aktörer sedan länge god kontakt till Nationalt Forsknings Centrum för Arbetsmiljö i Köpenhamn och samverkar regelbundet med forskare på NFA i olika projektet och aktiviteter inom olika discipliner (till exempel nanoteknologi, ergonomi och det psykosociala området). Lunds universitet anser därför att universitetet som "lokal aktör" är en nationell resurs som har mycket att tillföra till ett Nationellt arbetsmiljöcentrum. Vidare nås väsentliga kunskaper och insikter via de arbetsmedicinska klinikerna samt företagshälsovårdens aktörer, vilka dagligen möter patienter och får telefonförfrågningar runt arbetsmiljöproblem. Det bör också understrykas att även Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen möter dessa frågor i samband med bedömningar av vilka arbeten som är möjliga och lämpliga för redan drabbade individer.
- För att på bästa sätt ta tillvara kompetensen i landet önskar universitetet att Nationellt arbetsmiljöcentrum får i uppdrag att upprätta ett strukturerat kontaktnät med *utsedda representanter* från var och en av dessa aktörer, för regelbundna träffar. Dessa ska syfta både till att föra ut och få in information, och till att föra en konstruktiv dialog angående vilka frågor som behöver hanteras, och vem som kan bidra med kompetens för att hantera dem. Följaktligen anser universitetet att den föreslagna budgeten måste revideras med större andel fördelat till externa uppdrag.

Avsnitt 5.5 Arbetsmiljöcentrum ska ha en biblioteksfunktion

Angående biblioteksfunktionen och Arblin ser Lunds universitet det som positivt att Nationellt arbetsmiljöcentrum önskar ta ett ansvar för verksamheten och bidra till att säkra dess fortlevnad. Eftersom Arblin sedan 2007 drivs framgångsrikt av biblioteksfunktionen vid samhällsvetenskapliga fakulteten vid Lunds universitet är en ytterligare utredning av dess placering överflödigt. Lunds universitet anser inte att det finns skäl att utreda Arblin framtida lokalisering. Skälen till detta är att:

- Såsom betänkandet påpekar var flytten av Arblin från Stockholm till Lund både tidkrävande och kostsam.
- Arblin innehåller idag referenser till böcker, rapporter, konferenspublikationer och avhandlingar som finns på bibliotek i Sverige, samt offentligt material i fulltext. ARBLIN är en av Libris deldatabaser och man kan fjärrlåna materialet via sitt lokala bibliotek.
- Arbetslivsinstitutets bibliotekskatalog som fanns t.o.m. 2007 är integrerad i sin helhet.
- Nya titlar från 2010 och framåt tillförs databasen löpande av samhällsvetenskapliga fakultetens bibliotek vid Lunds universitet (även viss

retrospektiv registrering sker). Årligen köps nytutgiven litteratur inom ämnesområdet in i tryck samt från 2016 även e-böcker.

- Databasen produceras i samarbete mellan Arbetsmiljöhögskolan vid Lunds universitet, Föreningen för arbetslivsforskning i Sverige (FALF) och samhällsvetenskapliga fakultetens bibliotek vid Lunds universitet.
- Detta fungerar utmärkt och universitetet anser därför att det skulle vara slöseri med resurser att flytta detta tillbaka till Stockholm.
- Att Arblin är förlagt till Lunds universitet ser universitetet dessutom som positivt då det bidrar till en nationell förankring av Nationellt arbetsmiljöcentrum.

Avsnitt 6.1.2 Verksamhetens finansiering

Lunds universitet anser att det vore olyckligt om stor del av finansieringen av detta centra skulle tas från FORTE. Skälet till detta är att:

- Detta får effekten att medel till arbetsmiljöforskningen minskar och underlaget för en stark arbetsmiljöforskning i hela landet drabbas, vilket knappast var målet med inrättandet av ett Nationellt arbetsmiljöcentrum.
- Det nya centrat avlastar andra myndigheter, till exempel Försäkringskassan, varifrån medel skulle kunna tas.

Beslut

Beslut att avge detta yttrande har fattats av undertecknad rektor i närvaro av förvaltningschef Susanne Kristensson efter hörande av representant för Lunds universitets studentkårer och efter föredragning av professor Mats Bohgard. I den slutgiltiga handläggningen har också vicerektor och professor Bo Ahrén deltagit.

Torbjörn von Schantz

Mats Bohgard
(Lunds Tekniska Högskola)